

“ Bir Deneyimin tarihi; tarih deneyimleri ve deneyim tarihi”, bildirisi **Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler V** İstanbul: Bağlam 2006 slr: 41-48

Bir deneyimin tarihi; tarih deneyimleri ve deneyim tarihi

Türkiye’de sinemanın tarihini çalışmak ve bu tarihi yazmak hangi sorunsallı alanlardan geçmektedir? Tarih yazımının ardındaki tarih teorileri ve tarih yazımının da bir anlatı olduğu varsayımı birinci sorunsalı oluşturmaktadır. Biz bu topraklarda hem tarih yazımını hem de bunun etrafındaki teorileri ne kadar tartıştık ve kendi duruşlarımızı bu geniş yelpazenin neresinden tanımlamaktayız. İkinci sorunsal, tarihi çalışanın, yazarın ve bu yazılmış tarih üzerine çalışanın konumu, durduğu yer, bakış açısı ve yönüdür. Türkiye’de sinema deneyiminin tarihine bakmak, Benjamin’in de dediği gibi kültürel ve toplumsal tarihin arkeolojisini yapmak anlamına gelmektedir. Buradan bakıldığında: bir yandan belgencilğin bir gelenek olarak çok zayıf oluşu ve toplumsal bilincin, dilin tarihsel ve kültürel yarılımlar nedeniyle devamlılığının olmayışı ciddi zorluklar yaratmaktadır. Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti belgelerinin farklı arşivler ve temel olarak farklı alfabelerden oluşmasının getirdiği yarılmadan ya da 80 sonrası kültürel ve toplumsal hafıza zafiyetinden söz ediyorum. Öte yandan bu kültürel tarihin bir takım sorunsallı alanlarla yüzleşme problemi, toplumsal ve kültürel tarih içinde sinemanın tarihini ilişkilendirmekte mayınlı bir alan yaratmaktadır. Bu mayınlı alan da üçüncü sorunsallı alanı oluşturmaktadır.

Bütün bunların ötesinde Türkiye’de Sinema deneyiminin ilk günleri hem dünya hem de kendi coğrafyamız açısından yukarıda sözünü ettiğim sorunsalları üretmiş olan zorlu ve karmaşık bir dönemi ifade eder. Tarihin böylesi çalkantılı dönemleri genellikle, tarih yazımının iktidar dilleri tarafından düzgünleştirme, doğrusallaştırma ve bir devamlılık oluşturma gayreti ile uygulanır. Bu sava göre tarih yazımları, tarihin kara deliklerinin üzerine kapatıldığı yazımlarla doludur. Bu düzgünleştirilmiş tarihin arkeolojisi bu nedenle gereklidir.

Beni ilgilendiren bu toplumsal ve kültürel tarihin arkeolojisinin nasıl yapılması gerektiği sorusu ile bu tarihin içinde oluşan kültürel ve toplumsal deneyimlerin kendisidir. Sunma, temsil etme ve seyretme biçimlerinin nasıl özgüllükler üretmiş olduğu ile anlamların, kodlamaların ve günlük hayatın ve onu kuşatanların temsil biçimleri üzerinde nasıl yoğunlaşmış olduğudur. Buraya özgül olanın tarihini keşfetmek mümkün müdür? Kendi imgesini ve bunun tarihini kuran bir sinemaya, o sinemanın kültürüyle yetişen bir göz, nasıl bakacaktır?